

4. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

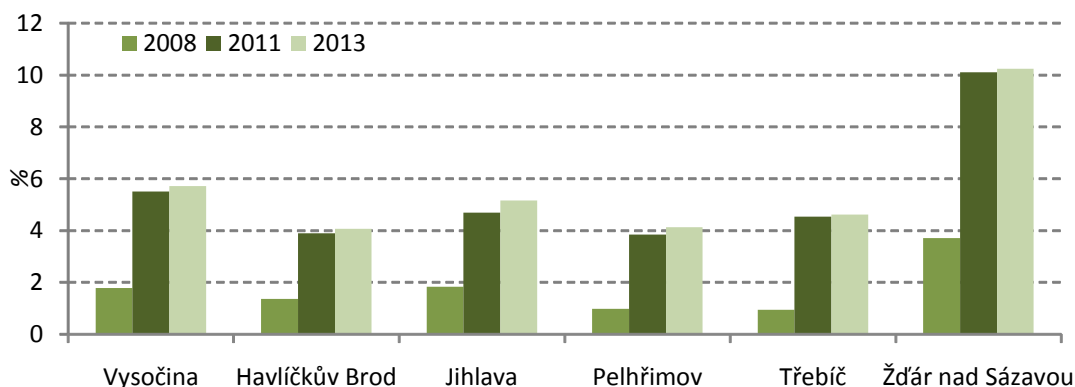
Dlouhodobě ubývá zemědělské i orné půdy.

V Kraji Vysočina se dlouhodobě zmenšuje plocha zemědělské půdy, současně se snižuje i podíl orné půdy (v roce 2013 to bylo 46,5 % z celkové výměry kraje). Mírně se rozšířila plocha zahrad, nepatrně se snižuje plocha trvalých travních porostů. Nejvýraznější úbytek zemědělské i orné půdy byl na Vysočině v letech 2008–2013 zaznamenán v okrese Jihlava (u zemědělské půdy o 0,7 %, u orné o 1 %). Na úkor zemědělské půdy se rozšiřují lesní, vodní, zastavěné i ostatní plochy.

Stagnující počet ekologických zemědělců.

V posledních letech počet ekologických zemědělců v kraji stagnuje. Po poklesu v roce 2012 se v roce 2013 prakticky vrátil na úroveň roku 2011. Největší počet ekologicky hospodařících zemědělců je tradičně na Žďársku, což souvisí s intenzivnějším využíváním zemědělsky méně vhodných ploch, které se nehodí pro klasickou velkovýrobu. O tom svědčí i velmi malý počet ekologických zemědělců, kteří hospodaří souběžně konvenčním způsobem.

Graf 4.1 Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy na celkové výměře zemědělské půdy v Kraji Vysočina a jeho okresech

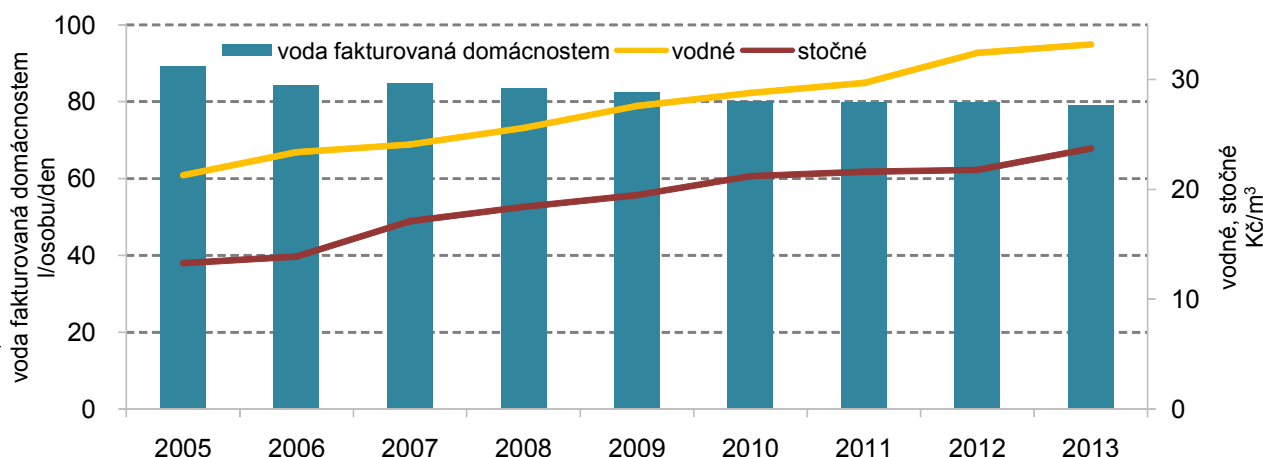
Relativně nízký podíl ekologicky obhospodařované půdy.

Výměra ekologicky obhospodařované půdy (tj. půdy v ekologickém zemědělství a přechodném období) se naposledy výrazně zvýšila v roce 2010, v následujících letech se rozšiřovala již jen mírně. V roce 2013 meziročně vzrostla o 2,4 % a její podíl na celkové výměře zemědělské půdy dosáhl 5,7 %, přičemž v okrese Žďár nad Sázavou přesáhl 10 %, naopak v okresech Pelhřimov a Havlíčkův Brod je těsně nad úrovní 4 %. Oproti roku 2008 vzrostl tento podíl více než trojnásobně, přesto ale Kraj Vysočina za většinou ostatních krajů a z hlediska ekologického zemědělství dlouhodobě zaostává, nižší podíl ekologicky obhospodařované půdy je pouze ve Středočeském, Pardubickém a Jihomoravském kraji.

Klesá spotřeba vody, stoupá sazba za vodné a stočné.

Z celkového počtu 510 522 obyvatel (střední stav) Kraje Vysočina bylo v roce 2013 pitnou vodou z vodovodů zásobováno přes 487 tisíc osob, což představuje 95,4 %. Délka vodovodní sítě dosahuje na Vysočině 5 686 kilometrů a vodovodních přípojek je evidováno téměř 131 tisíc. V roce 2013 bylo pro obyvatele Vysočiny vyrobeno 25,4 mil. m³ vody určené k realizaci, což meziročně představuje snížení o 2,3 %. Potvrzuje se tak klesající trend spotřeby vody, kdy meziročně pokleslo specifické množství vody fakturované celkem o 7,2 l/osobu/den na 113,2 l/osobu/den, u vody fakturované domácnostem pak o 0,7 l/osobu/den. Objem fakturované vody celkem zaznamenal proti roku 2012 pokles ve výši 1,1 %, zatímco v roce 2012 bylo celkem fakturováno 21,3 mil. m³ vody, v roce 2013 to bylo 21,1 mil. m³. Na domácnosti připadá 66,5 % z celkového množství fakturované vody. Sazba ceny pitné vody naopak stoupá, na Vysočině vzrostla sazba vodného z 32,50 Kč/m³ v roce 2012 na 33,20 Kč/m³ v roce 2013 a stočné stouplo z 21,80 Kč/m³ na 23,70 m³.

Graf 4.2 Specifické množství vody fakturované domácnostem, vodné a stočné v Kraji Vysočina

Roste podíl obyvatel v domech napojených na kanalizaci s čističkou odpadních vod.

V roce 2013 na Vysočině bydlelo v domech napojených na kanalizaci téměř 444 tisíc osob, což je 86,9 % z celkového počtu obyvatel, ve srovnání s předchozím rokem byl zaznamenán nárůst o 1,0 procentní bod. Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci s čističkou odpadních vod dosáhl 72,8 % (meziroční zvýšení o 0,8 procentního bodu). Celková délka kanalizační sítě na Vysočině v roce 2013 činila 3 020 km a počet kanalizačních přípojek přesáhl 107 tisíc. Proti předchozímu roku byl zaznamenán nárůst objemu vod vypouštěných do kanalizace, a to o 10,4 %. Na území bylo provozu kraje celkem 182 ČOV (2 mechanické a 180 mechanicko-biologických) s celkovou kapacitou 165,8 tis. m³ za den. Podíl čištěných odpadních vod vypouštěných do kanalizace dosáhl 86,5 % z celkového množství odpadních vod a proti roku 2012 byl zaznamenán pokles o 0,6 procentního bodu. Objem kalů vyprodukovaných čistírnami odpadních vod představoval 6 672 tun sušiny, což bylo o 1,8 % méně než v roce 2012. Nejčastějším způsobem zneškodnění kalů byla na Vysočině přímá aplikace a rekultivace.

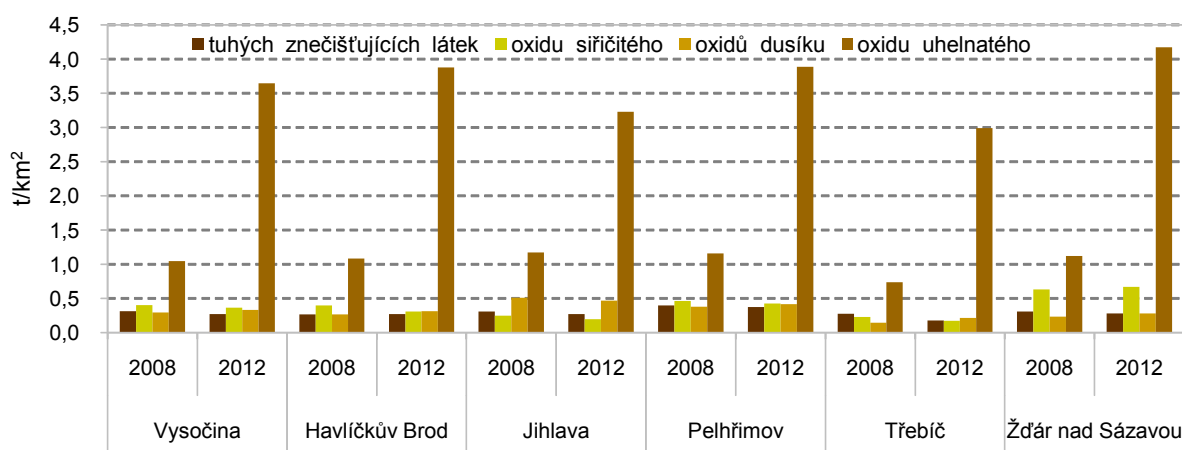
Rozhodující vliv malých stacionárních a mobilních zdrojů znečišťování.

Na emisích znečišťujících látek se v Kraji Vysočina nejvíce podílejí převážně malé stacionární zdroje znečišťování (REZZO 3) a mobilní zdroje znečišťování (REZZO 4). V roce 2012 v kraji pocházelo z těchto zdrojů téměř devět desetin tuhých znečišťujících látek, 96 % emisí oxidu uhelnatého, téměř 84 % emisí oxidů dusíku a přes 60 % emisí oxidu siřičitého. Zvláště výrazný je vliv mobilních zdrojů znečišťování u oxidů dusíku (v roce 2012 byly zdrojem téměř čtyř pětiny emisí) a malých stacionárních zdrojů u oxidu uhelnatého (dvě třetiny emisí.)

Dlouhodobě nízké emise oxidů dusíku.

Meziroční srovnání emisí je ovlivněno změnou metodiky a novou sadou emisních faktorů u malých stacionárních zdrojů znečišťování, přesto však můžeme uvést, že měrné emise tuhých znečišťujících látek vzrostly v kraji během roku 2012 o 11 %, přičemž podíl mobilních zdrojů na celkovém množství emisí poklesl na 40,6 %. Měrné emise oxidu siřičitého poklesly v roce 2012 oproti předchozímu roku téměř o 12 %, přičemž podíl velkých stacionárních zdrojů (REZZO 1) u těchto znečišťujících látek představuje téměř třetinu. Měrné emise oxidů dusíku v kraji klesly v roce 2012 oproti předešlému roku o 3,2 % a oproti roku 2008 bezmála o čtvrtinu. Podíl velkých stacionárních zdrojů na emisích těchto látek poklesl v posledním sledovaném roce na necelých 12 %, dominantní vliv dopravy byl připomenut již výše. Vysočina patří dlouhodobě mezi regiony s nejnižším objemem měrných emisí oxidů dusíku.

Graf 4.3 Měrné emise znečišťujících látek (REZZO 1-3) v okresech kraje Vysočina

Emise výrazně ovlivňuje doprava.

Z územního hlediska lze konstatovat, že emisemi je nejhůře postiženo území nejbližší zdrojům; v kraji se znečištění nejvíce dotýká okresu Pelhřimov, kde je nejvyšší znečištění tuhými látkami, okresu Žďár nad Sázavou s nejvyššími emisemi oxidu siřičitého a oxidu uhelnatého a okresu Jihlava, který je nejvíce znečištěn emisemi oxidu dusíku. Zhoršená kvalita ovzduší vlivem dopravy sužuje všechna větší města (zejména ta, kde se ve špičkách tvoří kolony aut z důvodu špatné průjezdnosti) a okolí hlavních dopravních tepen v kraji. Na úrovni okresů jsou k dispozici údaje pouze za kategorie stacionárních zdrojů (tj. REZZO 1 – velké zdroje, REZZO 2 – střední zdroje a REZZO 3 – malé stacionární zdroje znečištění). Emise čtyř sledovaných znečišťujících látek pocházejících z REZZO 1-3 v okresech kraje většinou vzrostly. Největší meziroční nárůst měrných emisí tuhých látek zaznamenal okres Havlíčkův Brod (o 9,4 %), naproti tomu na Třebíčsku došlo k poklesu o 5,3 %. Měrné emise oxidu siřičitého ve většině okresů kraje poklesly (nejvíce v okrese Třebíč - o čtvrtinu), vzrostly pouze na Pelhřimovsku (o 4,4 %). V případě emisí oxidů dusíku byl největší nárůst v roce 2012 oproti předešlému roku zjištěn v okrese Třebíč (o 38 %), pokles byl zaznamenán pouze na Jihlavsku (o třetinu).

Zlepšuje se třídění odpadu.

Produkce komunálního odpadu se v Kraji Vysočina v roce 2012 zvýšila oproti předchozímu roku o 4,7 %; v přepočtu na jednoho obyvatele dosáhla v kraji 326 kg za rok. To je téměř o šest procent více než činil průměr celé České republiky, hmotnost tohoto rozdílu představuje 18 kg. Podíl odděleně sbíraných složek odpadu se na Vysočině po postupném zvyšování v předchozích letech v roce 2012 snížil na 16,2 %, což je v mezikrajském srovnání stále nadprůměrná hodnota. Množství odděleně sbíraných složek komunálního odpadu v roce 2012 představovalo 52,8 kg/obyvatele, v rámci České republiky to byla nejvyšší hodnota.

Produkce podnikového odpadu kolísá.

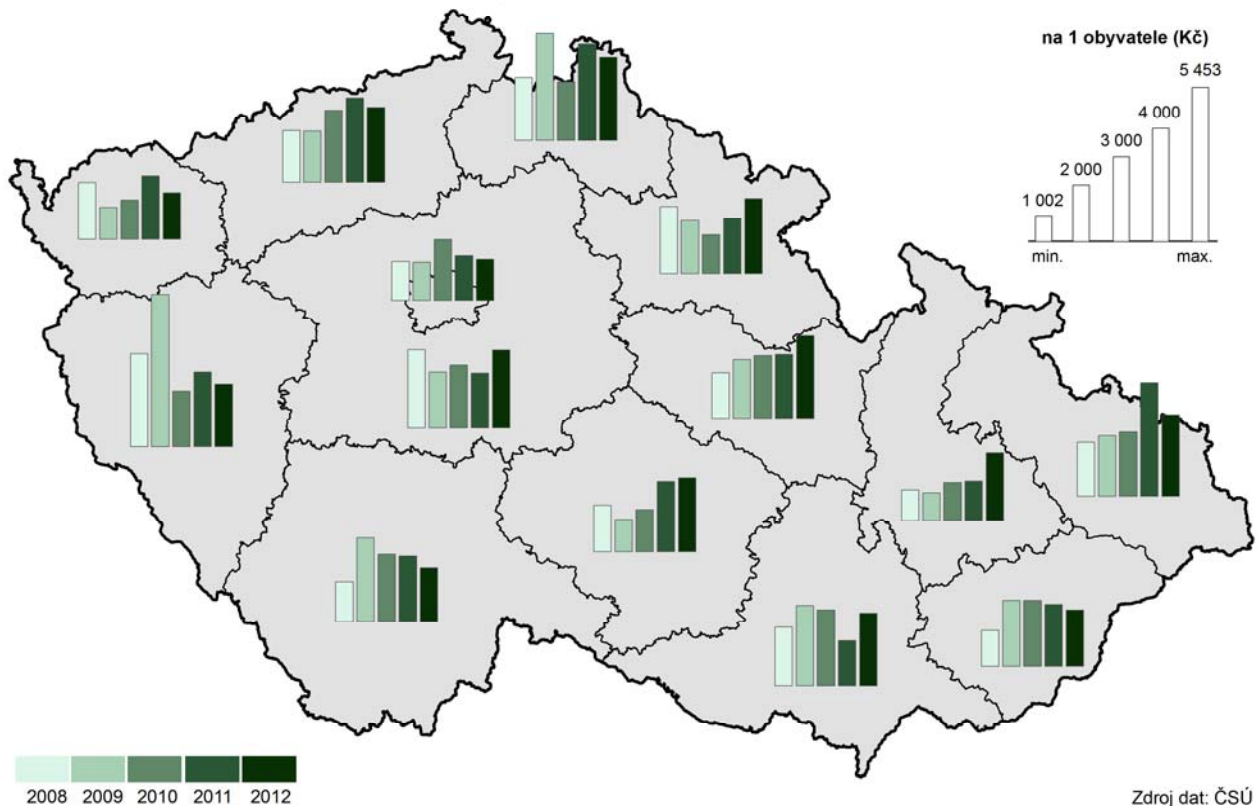
Celková produkce podnikového odpadu v Kraji Vysočina měla do roku 2009 sestupnou tendenci, v roce 2010 však bylo vyprodukováno o 2,3 % více podnikového odpadu než v předchozím roce a v následujícím roce byl tento trend nejvýraznější. Až v roce 2012 produkce podnikového odpadu proti předchozímu roku opět poklesla (o 4,8 %). Největším producentem podnikového odpadu je zpracovatelský průmysl (50,1 %) a stavebnictví (29,7 %). Objem nebezpečného odpadu byl nejvyšší na začátku sledovaného období, v roce 2012 se jeho množství oproti předchozímu roku snížilo o 9,3 %. Na celkovém objemu se podílel více než desetinou.

Recyklací prochází více než desetina využitého odpadu.

Množství využitého odpadu v Kraji Vysočina rostlo, jeho podíl kolísá a v roce 2012 dosáhl 31,0 % celkového objemu odpadu, se kterým bylo v tomto roce nakládáno. Při recyklaci či regeneraci bylo využito 11,5 % celkového množství odpadu, energetické využívání je nad hranicí tři procent. Podíl odstraněného odpadu v roce 2012 dosáhl téměř 37 % (o rok dříve necelých 35 %). V Kraji Vysočina je 35,4 % vyprodukovaného odpadu odstraněno skládkováním,

zatímco na spalování připadá pouhá 0,1 %. Na terénní úpravy bylo v roce 2012 použito pouze 1 306 tun odpadu, a to je nejméně ze všech krajů v ČR.

Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2008 až 2012

Většina investic na ochranu životního prostředí je určena na nakládání s odpadními vodami.

Výdaje na ochranu životního prostředí meziročně kolísají, obecně se však u nich na Vysočině dá sledovat vzestupný trend. Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice přepočtené na 1 obyvatele se v roce 2011 oproti předchozímu roku zvýšily o třetinu, v roce 2012 následoval další nárůst o 5,2 % na 2 649 Kč. V členění dle účelu jsou za kraje k dispozici pouze data podle sídla investora. Struktura vynaložených finančních prostředků se zásadně liší u investic a neinvestičních nákladů. Největší podíl investic je určen na nakládání s odpadními vodami, zatímco rozhodující objem neinvestičních nákladů je vynaložen na nakládání s odpady.